

A 12 metodista lelkész nyilatkozatának háttere

Az alábbi beszámoló Budapesten kelt, 1977 novemberében. Írói birtokába jutottak a 12 metodista prédikátor augusztusi nyilatkozatának, amely a magyar sajtóban nem jelenhetett meg, bár minden újság megkapta. Utánanézünk a nyilatkozatban foglaltaknak, elolvastuk a metodista lelkészek elleni eljárások dokumentumait. Célunk a tájékoztatás. Meggyőződésünk, hogy az információ hiánya csupán azoknak kedvezhet, akik ellenfelei az emberi jogok érvényesülésének.

1.

A metodista egyház kispesti gyülekezete 1977. augusztus óta a szabad ég alatt kénytelen istentiszteleteket tartani. 50 év óta birtokában lévő imaházát az egyházi vezetés eladta egy ipari szövetkezetnek, raktárhelyiség céljára. Az imatermet a rendőrség segítségével ürítették ki. Beszámolónk időpontjában a hívek és lelkészeik immár harmincadszor gyűltek össze a volt imaház előtt.

Az istentiszteleteket azonban nemcsak a téli hideg fenyegeti, hanem a hatóságok bármikor esedékes beavatkozása is. A gyülekezet összejövetelét ugyanis az Állami Egyházügyi Hivatal (ÁEH) jogtalannak nyilvánította. Ennek a tiltásnak évek óta próbáltak rendőri és bírósági szankciókkal érvényt szerezni, mégpedig az állam által elismert jelenlegi metodista vezetés tudtával és támogatásával.

A kispestiek elleni intézkedés nem elszigetelt jelenség. Szegeden 1977. augusztus 17-én 30 rendőr bevetésével kilakoltatták az ottani metodista gyülekezet lelkészét. Erőszakkal eltávolították az esemény tanúit: az ország minden részéből összegyűlt hívőket, akik gyermekeiket is magukkal hozták, s erőszakmentes szolidaritásuk kifejezésére vallásos dalokat énekeltek. Az imateremhez tartozó lelkesi lakásban élő két családot — összesen 11 főt — egy apró, két és fél szobás lakásba telepítették át. A szegediek azóta — akárcsak az ősidőkben — egy pincében tartják istentiszteleteiket.

Ugyanez fenyegeti az ország legnagyobb metodista gyülekezetét, a nyíregyházit. Itt egy 15 fős lelkészcsalád ellen van kilakoltatási végzés. Ha végrehajtják, az 1500 főre tehető környékbeli hívők elvesztik kápolnájukat, minthogy ragaszkodnak lelkészeikhez.

Kilakoltatás vár a györkönyi és más metodista lelkészekre is. A szegedi rendőrakció óta több lelkészt és hívőt néhány hetes elzárással büntettek « a rendőrség munkájának akadályozása » címén. Büntetésüket beszámolónk időpontjában még nem kellett megkezdeniük.

2.

Mi a háttere ennek a sokak számára talán meglepő eseménysorozatnak?

A metodista egyház Magyarországon viszonylag kicsiny: kb. 3000 hívet számítál. Országunkban a század eleje óta működik. Hagyományai között említhető a szociális munka, a betegápolás, és az alkoholizmus elleni segélynyújtás. A Horthy-korszakban nem tartozott az elismert egyházak közé, a jobboldali sajtó gyakran kommunistagyanúsnak bélyegezte. A háború után a Magyar Népköztársaság elismerte az egyházat és ezután egészen a hetvenes évekig különösebb nehézségei nem akadtak.

Időközben felnövekedett egy fiatal metodista nemzedék. A hatvanas évek végén a metodista fiatalok a cigánysággal kezdtek foglalkozni. A térítést írás-olvasás oktatásával és a szociális gondok enyhítésével kötötték össze. Mozgalomnak egy középiskolás résztvevőjét 1972-ben kizárták

az iskolából, egy másikat elbocsátottak az állásából. Ez volt az első konfliktus, amely különösen a fiatalabb nemzedéket érzékennyé tette az állami beavatkozásokkal szemben.

1973 májusában lejárt az egyház vezetőjének, a szuperintendensnek a megbízatása. Az alapszabály értelmében az új szuperintendens megválasztására a közgyűlés illetékes, amelyen titkosan szavaznak az egyház lelkészei és a gyülekezet laikus küldöttei.

Az ÁEH tárgyalni kezdett a leköszönő szuperintendenssel, Hecker Ádámmal, hogy az aktív fiatalokkal gyarapodott egyházban befolyásolhassa a vezetőválasztás eredményét. Amikor Iványi Tibor (4400 Nyíregyháza, Besse nyei tér 10.), a nyíregyházi gyülekezet vezetője bírálta az ÁEH-nak azt az igényét, hogy a szavazás eredményét előre biztosítsák, azzal vádolták meg, hogy saját ambíciói vezérelték. Ugyanekkor Palotai Sándornak, a Szabadegyházak Tanácsa elnökének, az ÁEH bizalmi emberének nyomására a közgyűlés elé terjesztendő új alapszabályba bekerült egy cikkely. E szerint a jövőben minden közgyűlés összehívását az ÁEH-nak kell előzetesen engedélyeznie.

Mivel ez is visszatetszést keltett, a szuperintendensválasztást és a szabályzat elfogadását bizonytalan időre elhalasztották. Az egyház újjáválasztott vagy megerősített vezető nélkül maradt. Ezt az ex-lex állapotot használták ki az állami szervek arra, hogy egy sor fegyelmi eljárást kényszerítsenek ki először Iványi Tibor, majd a véleményét osztó lelkészek egy része ellen. Hecker Ádám, a már felhatalmazás nélküli szuperintendens az ÁEH kifejezett kívánságára elbocsátotta lelkészi tisztjéből Iványi Tibort, valamint 4 további lelkészt és segédlelkészt. Az utóbbiakat Palotai Sándor, aki a Szabadegyházak Lelkészképző Intézetének is igazgatója, szolidaritásuk miatt kizárta teológiai tanulmányaikból is, hogy formális alapot biztosítson lelkészi megbízatásuk megvonására. Az Iványi Tibor helyére kinevezett lelkészt a nyíregyházi gyülekezet nem fogadta el, ezért a közösséget hivatalosan felszámolták. A helyébe létrehozott, mindössze 16 tagot számláló gyülekezet kapta meg a küldöttjelölési jogot a közgyűlésre.

Csak ezek után hívták össze az új közgyűlést, 1974-ben. Az elbocsátott lelkészek nélkül, valamint az őket támogató lelkészek tiltakozó távollétében Hecker Ádám fiát, Hecker Frigyest választották meg szuperintendenssé.

Az új vezető folytatta a bírálók elleni fegyelmi hadjáratot. A fegyelmi bizottság elnöke, a korábbi szuperintendens, Hecker Ádám lett. Újabb 5 lelkészt és segédlelkészt távolítottak el. A kiközösített lelkészek együtt a metódisa egyház híveinek nagyobbik felét képviselték. Gyülekezeteik továbbra is nyilvánosan hitet tettek mellettük, miután a lelkészek a viták minden dokumentumát ismertették gyülekezeteikkel. Természetesen életbe lépett a közgyűlés után az új alapszabályzat is.

3.

Nyilvánvaló, hogy a hatóságok már az eddigiekben is az események mögött álltak, nyomásuk nélkül nem lehetett volna keresztülvinni az egyház többségének eltávolítását. Az intézkedések azonban nem jártak a kívánt eredménnyel, a kizárt lelkészek és gyülekezeteik együtt maradtak és kinyilvánították elhatározásukat hitéletük folytatására. A hatóságok ezért nyíltan színre léptek.

1975-ben a rendőrség eljárást indított a három kispesti lelkész ellen (vezető lelkész: Vadászi Ilona, 1052 Budapest, Bécsi út 5). A vád « gyülekezési joggal való visszaélés » volt, amit később « közokirathamisítási » váddal egészítettek ki. Az utóbbinak az a magyarázata, hogy a személyi igazolványokból hatóságilag kitörölt « lelkész » foglalkozást, az eddigi szokásnak megfelelően, a gyülekezet egyetértésével maguk a lelkészek visszavezették igazolványaikba.

Az ítéletek egy évtől fél évig terjedő börtönbüntetésre szóltak, végrehajtásukat próbaidőre felfüggesztették. Nem sokkal később azonos ítélet született a két nyíregyházi lelkész perében is. Az elítélt lelkészek azonban a bíróság előtt is kijelentették, hogy gyülekezeteik kívánságának megfelelően továbbra is folytatják lelkészi munkájukat. Ezért mind az ötüket újabb eljárás és súlyosabb ítélet

fenyegeti azóta is, de ugyanez a helyzete a többi engedetlen lelkésznek is. A többségükben munkás és kiskeresetű hívek helyzete is bizonytalan, néhányukat megfosztották állásától.

A bírósági ítéleteket kilakoltatási végzések követték. Így került sor a beszámolónk elején említett szegedi rendőri akcióra és a kisperesti imaterem átjátszására.

Ezen a ponton, 1977 augusztusában különböző egyházi funkciót betöltő methodisták — lelkészek, segédlelkészek és laikus prédikátorok, összesen 12-en — nevükkel és címükkel ellátott nyilatkozatot bocsátottak ki. Ebben összefoglalták helyzetüket, tiltakoztak a represszió ellen és a jóakarató emberek nyilvánosságához fordultak segítségért helyzetük rendezéséhez. Hangsúlyozták lojalitásukat az állam törvényei iránt, de azt a meggyőződésüket is kifejezték, hogy lojalitásuk nem lehet akadálya lelkiismereti szabadságuk, emberi jogaik gyakorlásának.

Korábban a szegedi lelkész a rendőri akció előtt segítségkérő táviratot intézett Kádár Jánoshoz, az MSZMP KB első titkárához. A nyilatkozat aláírói most újabb levélben fordultak Kádár Jánoshoz, kifejezve reményeiket és várakozásaikat. Válaszul a Központi Bizottság Titkárságának egyik dolgozója értesítette őket, hogy beadványukat átküldték az abban illetékes ÁEH-nak, várják türelemmel a további intézkedéseket.

Az ellenük folyamatban levő eljárásokban azonban eddig semmi változás nem következett be. Azóta elzárási ítéletek születtek a szegedi rendőrakció nyomán, s bármikor bekövetkezhet a nyíregyházi kilakoltatási végzés végrehajtása is. A kisperesti gyülekezet továbbra is a szabad ég alatt tartja istentiszteletét raktárnak eladott imaháza előtt (Budapest, XIX., Nagy Sándor u. 22).

4.

Ismeretes, hogy az állam és az egyházak vezetőinek viszonyában az utóbbi időben látványos javulás jelei mutatkoznak. A methodisták története és helyzete arra utal,

hogy ez a javulás nem feltétlenül jár együtt a hívők helyzetének javulásával és a lelkiismereti szabadság növekedésével. Mi több: az a veszély fenyeget, hogy a kisebbségi egyházaknak és az egyházon belüli kisebbségeknek súlyos árat kell fizetniük az olyan látványos eseményekért, mint például Billy Graham magyarországi látogatása. Ez utóbbi szervezője egyébként éppen az a Palotai Sándor volt, aki a kritikus metodisták elleni harcot vezette.

A metodistákkal történtek csak abban különböznek más hasonló eseményektől, hogy napvilágra kerültek. A kis egyházak köreiben sok « engedetlen » lelkész és hívő kitaszítottóságát biztosítja állami és rendőri beavatkozás. Számuk a Szabadegyházak 50.000-es létszámának egytizedére tehető. De hasonló sorsra jutott a nagy egyházak sok tagja is, akik bibliaolvasó körökkel, kötetlen tanítással foglalkoztak¹.

Különösen erős nyomás nehezedik minden egyházban a fiatalokra és azokra a lelkészekre, akik fiatalokkal foglalkoznak. A Metodista Egyházban történtek nem függetlenek attól az irányvontól, amely az egyházi vezetők presszionálásával és hatósági eszközökkel akarja megakadályozni a fiatalodást.

A nyilatkozatot aláíró lelkészek és gyülekezeteik nyilvánvalóvá tették, hogy semmire sem vágnak inkább, mint hitéletük szabad és békés folytatására, de elutasítják, hogy ez gyakorlatilag lelkiismereti szabadságuk feladását jelentse. Nem akarnak az állam és az egyházak közötti enyhülés áldozatai lenni. Támogatásra van szükségük, mert vallásuk szabad gyakorlásának megakadályozása mindnyájunk emberi és alkotmányos jogait sérti.

[Teljes szöveg]

¹ « Hitvallás és vélemény » címen Budapesten és külföldön forgalomba került a hitvalló reformátusok egy csoportjának nyilatkozata, mely élesen bírálja a jelenlegi egyházi vezetés « visszaéléseit » s elemzi egyházuk 1948-ban megindult « romlását ». — *A szerk.*